

Jak vydávat německé romány a být v 19. století úspěšným českým nakladatelem?

Německojazyčná knižnice *Album* (1846–1861) představovala stálici na středoevropském knižním trhu: nabízela původní německojazyčnou románovou produkci konvenčního rázu a konkurovala překladům populárních jinojazyčných děl, jež zaplavovaly tehdejší knižní trh. V českých zemích podnítilo Kobrovo *Album* vznik obdobné edice románů – *Bibliotéky původních románů historických i novověkých* Kateřiny Jeřábkové, známé pražské nakladatelky a vydavatelky časopisu *Lumír*. Urválková zkoumá čtenářskou atraktivitu žánrové skladby *Alba* ve vztahu k soudobé české beletrii, a to na příkladu žánrového obrazu ze života, jenž se stával průsečíkem různorodých podob literárnosti. S využitím metodologických podnětů teorie recepční estetiky a synopticko-pulzační teorie představuje autorka nakladatelský provoz a literární dění v padesátých letech 19. století jako mnohohvrstevnatou, vnitřně rozrůzněnou síť interkulturních a intertextových vazeb, jejichž přirozenou součástí byla vícejazyčnost.

ISBN 978-80-275-1093-1

Zuzana Urválková

TAJEMSTVÍ ÚSPĚCHU

Zuzana
Urválková

TAJEMSTVÍ ÚSPĚCHU

Německojazyčná knižnice *Album*
nakladatele Ignáce Leopolda Kobra
v širších literárních souvislostech

host

Zuzana Urválková

(nar. 1972) vystudovala bohemistiku a germanistiku na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, kde vyučuje českou literaturu 19. století a bádá v oblasti česko-německých literárních vztahů. Publikovala monografii *Dvojlomná zrcadlení* (2009) o díle Karla Herloše-Herloßsohna. Ve spolupráci s Daliborem Turečkem připravila k vydání mezinárodní sborník *Mezi texty a metodami* (2006), byla editorkou monotematického čísla o českém literárním realismu *Bohemica litteraria* (2014) a přispěla do kolektivní monografie *Český a slovenský literární klasicismus. Synopticko-pulzační model kulturního jevu* (2017). V poslední době se zabývá německojazyčnou knižnicí *Album* nakladatele Ignáce Leopolda Kobra a jejím ohlasem v literatuře 19. století.

Foto © Michael Wögerbauer

Mým nejbližším, kterým tímto děkuji za trpělivost a podporu.

Publikace vznikla v rámci řešeného grantového projektu GA ČR (GA 18-13778S) Německojazyčná knižnice Album Ignáce Leopolda Kofera v českém literárním kontextu (2018–2020).

Při vzniku knihy byly využity zdroje výzkumné infrastruktury Česká literární bibliografie – <https://clb.ucl.cas.cz/> (kód ORJ: 90136).

Obrazový materiál pochází z digitalizovaných fondů Österreichische Nationalbibliothek Wien, z archivních fondů Wiener Bibliothek im Rathaus a Literárního archivu Památníku národního písemnictví v Praze. Děkuji za laskavé udělení souhlasu s uveřejněním.

Lektorovali:
PhDr. Václav Maidl
prof. PhDr. Břetislav Horyna, Ph.D.

© Masarykova univerzita, Zuzana Urválková, 2022
© Host – vydavatelství, s. r. o., 2021
ISBN 978-80-275-1093-1

Obsah

Úvodem	12
1. Česko-německý nakladatel a knihkupec	
Ignác Leopold Kober	24
Od táborských počátků k pražskému rozkvětu:	
německojazyčná produkce vedle české	29
Střety s vládními strukturami rakouské monarchie	44
František Augustin Urbánek – jistota firmy	
a přítel rodiny	51
„Můj nakladatelský ideál“ – obraz Ignáce Leopolda	
Kobra v soudobé literární recepci	58
Laskavý a přísný nakladatel	69
Shrnutí	76
2. Příčiny úspěchu Kobrovy knihnice <i>Album</i>	
v německojazyčném kulturním prostoru	80
Konkurenční německojazyčné knihnice	83
Vnější faktory komerčního úspěchu	
(cena, úprava, náklad, distribuce)	89
Náklad a jeho výše	91
Veřejné půjčovny knih a jejich čtenáři	93
Distribuce, předplatné a reklama	97
Úspěchy Kobrovy knihnice z pohledu soudobé	
literární kritiky	104
Pozitivní literárněkritická recepcce jako reklama	106
Strategie čtenářské přitažlivosti	112
Album jako galerie významných osobností	115

Spolupráce s německými spisovateli a otázka autorského honoráře	118
Shrnutí	131
3. Vydavatelské aktivity Kateřiny Jeřábkové v kontextu spolupráce s Ignácem Leopoldem Kobrem.	134
<i>Bibliotéka českých původních románů historických a novověkých</i> Kateřiny Jeřábkové	136
Překlady v Mikovcově <i>Lumíru</i>	139
Interpretace překladové produkce v literárněhistorických syntézách	142
Shrnutí	148
4. <i>Album</i> – knižnice původních románů?	152
Novela a román jako zrcadlo současnosti	155
Žánrová krajina a modus.	159
Stratifikace literatury z hlediska žánrové krajiny	160
Diferenciace literárních rovin	161
Obraz ze života v žánrové krajině Kobrový edice	166
Žánrové rozpětí obrazu ze života mezi beletrií a publicistikou	168
Realismus a žánrový obraz ze života?	175
Realistický modus, realistická <i>τεχνη</i> či efekt reálného?	178
Čtenáři Kobrový edice	183
5. První ročníky <i>Alba</i> a populární žánry periodického tisku ..	188
Prvky románu-fejetonu a fyziologické črty v žánrovém obraze ze života	189
Žánrový obrázek ze života a <i>Novelleten</i> (1846) Ernsta Keila.	199
Tylova satira v noveletce „Pepíček a Pepička“	204

Zprostředkovatelská role kulturní revue <i>Denice</i>	209
Paul de Kock: <i>Pariser Lebensbilder</i> (Pařížské obrazy života, 1846)	211
Karl Herloßsohn: <i>Weihnachtsbilder</i> (Obrazy Vánoc)	214
Související intertexty	216
Od humoristických a satirických žánrů Kobrova <i>Alba</i> k revolučním žurnálům	220
Německojazyčné žurnalistické a nakladatelské aktivity Ignáce Leopolda Kobra v revolučních letech 1848 a 1849	222
<i>Album</i> a jeho žurnalistické přílohy <i>Beiblatt zum</i> <i>Album: Der deutsche Michel, Nur Opposition!</i>	222
<i>Der deutsche Michel</i>	223
Karikatura v Kobrově časopise <i>Nur Opposition!</i>	229
Havlíčkův <i>Šotek</i> a Kobrův <i>Der deutsche Michel</i>	234
Shrnutí	239

6. Novela <i>Ein Mädchen aus dem Volke</i> (Děvče z lidu, 1853/1855) Karla Gutzkowa v širších literárních souvislostech	240
Časopisecké a knižní vydání	245
Rozvržení postav a vývoj děje	249
Role rádců a průvodců	253
Pojetí času a prostoru	259
Žánrová krajina novely stylizované jako „obrazy skutečného života“	261
Žánrový kód salonní novely, románu-fejetonu a vývojového románu	262
Příznaky literárního romantismu, biedermeieru, či realismu?	266
Shrnutí	269

Gutzkowova novela v dotyku s jinými literárními texty a kontexty	274
Topos „ženy z lidu“ ve vybraných prózách Boženy Němcové a jeho možné pretexty	275
„Chyže pod horami (Obrázek ze Slovenska)“ jako „Žena z lidu“?	277
K poetice a žánrové krajině „Chyže pod horami“	280
Mezi městem a venkovem, centrem a městskou periferií	282
Motiv převleku	287
Shrnutí	288
„La Bavolette“ (1850) aneb „Selské děvče“ (1851) Paula de Musset – společný pretext „ženy z lidu“	
Karla Gutzkova a Boženy Němcové?	288
Poetika a žánrové rozpětí	291
Salonní vyprávění „ze života“	294
Motiv převleku	295
Konstelační napětí a dobrodružný chronotop	296
Role pravých a falešných průvodců	298
Odpudivé a vznešené interiéry v žánrovém kódu salonní novely	301
Vyprávění a narativní komentář	305
Shrnutí	308
„Baruška“ Boženy Němcové v dotyku se <i>Selským děvčetem</i> Paula de Musset	310
Klaudinka alias Baruška mezi prostředím venkova a města	312
Aktivní kontra pasivní obrana ctnosti	315
Autorita vypravěče aneb jak napravit hříšníka	319
Marie – Marion – paní Milinská	324
Přepisování žánrového kódu salonní novely	327
Shrnutí	332